

Annales Universitatis Paedagogicae Cracoviensis

Studia ad Bibliothecarum Scientiam Pertinentia 19 (2021)

ISSN 2081-1861

DOI 10.24917/20811861.19.42

Mariola Antczak

Uniwersytet Łódzki

ORCID 0000-0002-4378-7101

Monika Wachowicz

Uniwersytet Łódzki

ORCID 0000-0002-2846-374X

Problematyka internetu na łamach „Przeglądu Edukacyjnego. Pisma Nauczycieli” w latach 1994–2020

Problematyka internetu zdominowała zawartość wielu współczesnych periodyków naukowych i fachowych, co zachęca do bliższego przyjrzenia się tym zagadnieniom w sposób naukowy. Szczególnie ciekawe wydaje się prześledzenie rozwoju tematyki związanej z siecią, obecnej w periodykach przeznaczonych dla nauczycieli. Z racji pełnionych przez nich obowiązków zawodowych jest to grupa pracowników, która powinna znakomicie orientować się w kwestiach nowych technologii. Ze względu na bogactwo materiału badawczego postanowiono ograniczyć się do jednego wybranego periodyku reprezentującego duży ośrodek miejski.

Celem przeprowadzonych badań był przegląd rozwoju problematyki związanej z internetem w kwartalniku¹ „Przegląd Edukacyjny. Pismo Nauczycieli” (zwany dalej „Przeglądem Edukacyjnym”) od jego powstania do 2020 roku. O wyborze czasopisma przesądziło kilka istotnych kwestii. Przede wszystkim periodyk jest najstarszym z założonych po II wojnie światowej czasopismem dla nauczycieli w Łodzi, istnieje na rynku wydawniczym od 27 lat². Warto wspomnieć, że nie został do tej pory poddany analizie. Jego wydawcą od samego początku pozostaje Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli (dalej: WODN) z siedzibą w Łodzi. Na przestrzeni ostatnich trzech dekad profil „Przeglądu Edukacyjnego” współtworzyli uznani łódzcy (i nie tylko)

1 „Przegląd Edukacyjny. Pismo Nauczycieli” przez większość czasu swojego istnienia wydawany jest jako kwartalnik, jednak w latach 2000–2001 ukazywały się rocznie po cztery numery czasopisma i po jednym numerze specjalnym; w latach 2002–2012 rocznie po pięć numerów; od 2013 roku – ponownie cztery, przy czym numery trzeci i czwarty są zawsze łączone.

2 Koncepcja powstania czasopisma narodziła się pod koniec 1992 roku. Z inicjatywą wydawania „Przeglądu” wyszła ówczesna dyrekcja Wojewódzkiego Ośrodka Nauczycieli w Łodzi – Grażyna Tadeusiewicz i Barbara Krotowska. Pierwszy numer „Przeglądu” ukazał się 23 marca 1994 r., zob. Z. Szefliński, *Listy do redakcji*, „Przegląd Edukacyjny. Pismo Nauczycieli” [dalej: „Przegląd Edukacyjny”] 2012, nr 4 (86), s. 32.

badacze³, członkowie redakcji, metodycy i nauczyciele rekrutujący się z łódzkich i regionalnych szkół oraz placówek oświatowych. Na jego łamach można odnaleźć ślady przeszłości łódzkiego szkolnictwa oraz doniesienia ze świata nauki. W procesie konceptualizacji badań postawiono następujące pytania badawcze, wyodrębniając jednocześnie cztery grupy zagadnień:

1. Początki

Kiedy ukazał się pierwszy artykuł poświęcony problematyce internetu? Kto był jego autorem? Czego dotyczył?

2. Autorzy

Kto publikował na łamach czasopisma artykuły związane z internetem? Z jakimi ośrodkami byli związani autorzy? Jakie środowiska reprezentowali: naukowców czy praktyków?

3. Charakterystyka ilościowa

Jak dużo artykułów na temat internetu ukazało się w wyznaczonym zasięgu chronologicznym na łamach czasopisma? W jakich latach było ich najwięcej? Jak kształtowała się dynamika publikacyjna związana z problematyką internetu?

4. Charakterystyka jakościowa

Jakie zagadnienia związane z problematyką internetu zajmowały autorów publikujących na łamach czasopisma?

Aby odpowiedzieć na sformułowane problemy, poddano analizie wszystkie numery pisma z lat 1994–2020. W badaniach zastosowano metody: bibliograficzno-bibliometryczną, analizy i krytyki źródłowej, heurystyczną (porównawczą) oraz statystyczne⁴. Zapoznano się także z *Bibliografią zawartości czasopisma „Przegląd Edukacyjny” za lata 1994–2004* opracowaną przez Teresę Dryję i Małgorzatę Janik⁵ oraz tradycyjnymi i dostępnymi online spisami treści roczników. Warto zauważyć, że od 2007 roku na oficjalnej stronie periodyku zamieszczane były okładki kolejnych numerów wraz ze spisami treści poszczególnych jego zeszytów oraz proponowanymi przez redakcję artykułami z danego numeru. Każdorazowo jeden artykuł był dostępny online w całości⁶. Wyjątek stanowiły numery jubileuszowe, kiedy to dodatkowo zamieszczano artykuł wstępny autorstwa Anny Iwickiej-Okońskiej (redaktora

3 W gronie współtwórców, autorów i osób mających wpływ na ostateczny kształt „Przeglądu Edukacyjnego” znaleźli się m.in. prof. dr hab. Brunon Bartz, prof. dr hab. Tadeusz Jałmużna, prof. dr hab. Alina Kowalczykowa, prof. dr hab. Jan Rostowski, prof. dr hab. Ryszard Więckowski, dr hab. Mariola Antczak prof. UŁ, dr hab. Danuta Mucha, dr Maria Kuleczka-Raszewska, dr Maciej Samolej, dr Grażyna Tadeusiewicz [dane osobowe oraz stopnie naukowe i tytuły zawodowe zgodnie z zawartością w „Przeglądzie Edukacyjnym. Piśmie Nauczycieli”].

4 Nazewnictwo i podział metod badawczych wg: J. Apanowicz, *Metodologia ogólna*, Gdynia 2002, s. 61–81.

5 T. Dryja, M. Janik, *Bibliografia zawartości czasopisma „Przegląd Edukacyjny” za lata 1994–2004*, Łódź 2005.

6 Wybrane z Archiwum „Przeglądu Edukacyjnego”. Przegląd Edukacyjny. Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli, [on-line] http://www.wodn.lodz.pl/wodn/index.php?option=com_content&view=article&id=51&Itemid=73 - 4.05.2021.

naczelnego w latach 2000 – nadal)⁷, podsumowującej dotychczasową działalność redakcji i zawartość wydanych numerów czasopisma.

Ostatecznie do badań wyselekcjonowano 50 artykułów, w których autorzy poruszyli problematykę internetu i jego zasobów. Warto podkreślić, że w tej liczbie nie uwzględniono wielu tekstów, które dotyczyły obecnej w latach 90. XX i na początku XXI wieku komputeryzacji lub innych kwestii, które pośrednio traktowały o zagadnieniach związanych z internetem.

Koncepcja „Przeglądu Edukacyjnego” wykrystalizowała się w toku dyskusji przyszłych członków jego redakcji. Jak napisano w artykule wstępnym pierwszego numeru czasopisma wydanym w 1994 roku, miało ono stanowić platformę do ukazania warsztatowych doświadczeń nauczycieli poszukujących nowych form i metod w procesie nauczania i wychowania oraz „dorobku naukowego łódzkiej (i nie tylko) kadry akademickiej, a szczególnie [...] jej wyników badań służących tworzeniu nowego modelu kształcenia i wychowania”⁸.

Uznano również, że w czasopiśmie będą zamieszczane „prezentacje i własne doświadczenia nauczycieli, doradców metodycznych” oraz „listy nauczycieli, recenzje książek, podręczników, programów komputerowych, filmów i spektakli teatralnych”⁹, „porady prawne, przedruki ważniejszych komunikatów i zarządzeń władz oświatowych”¹⁰. Na łamach „Przeglądu Edukacyjnego” miała być nawet prezentowana „różnorodna twórczość artystyczna nauczycieli: literacka, plastyczna, muzyczna. Redaktorzy wyrazili chęć współpracy z redakcjami, wydawnictwami innych czasopism (w szczególności pedagogicznych) i czytelnikami, deklarując: „nie chcemy [...] narzucać modelu czasopisma. Będziemy natomiast zachęcać wszystkich zainteresowanych (z innych województw także), aby stawali się współredaktorami”¹¹.

Osoby odpowiedzialne za zawartość merytoryczną „Przeglądu Edukacyjnego” miały aspiracje uczynienia go czasopismem naukowym; w latach 2015–2018 „Przegląd Edukacyjny” znajdował się na liście punktowanych czasopism naukowych grupy „B” wydanej przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego. W latach 2013–2018 za publikację artykułu na łamach pisma można było otrzymać pięć punktów¹². W 2015

7 Anna Iwicka-Okońska była członkiem redakcji czasopisma od numeru 1/1994 (z wyjątkiem numerów 2/1996 – nr 4/1998), a od numeru 1/2000 objęła funkcję redaktora naczelnego. Wcześniej przewodniczącym zespołu redakcyjnego, a od 1997 r. redaktorem naczelnym był Zbigniew Szepliński, sprawował tę funkcję do numeru 3/1999. W numerze 4/1999 nie ma informacji na temat funkcji sprawowanych przez komitet redakcyjny.

8 *Od Redakcji*, „Przegląd Edukacyjny” 1994, nr 1, s. 1.

9 Tamże.

10 Tamże.

11 Tamże.

12 Lata 2013–2018 na podstawie: Polska Bibliografia Naukowa, [on-line:] <https://pbn.nauka.gov.pl/core/#/journal/view/5e6f7d52878c28514547a365/03dea001-ae1f-4bc7-9d3c-cb41685ac6e6> - 5.09.2021; lata 2016–2018 na podstawie tekstu zamieszczonego na stronie czasopisma: *Przegląd Edukacyjny*, Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli, [on-line:] http://www.wodn.lodz.pl/wodn/index.php?option=com_content&view=article&id=51&Itemid=206 - 5.09.2021.

roku powołano Radę Naukową periodyku, która funkcjonuje do dziś, chociaż obecnie czasopismo nie jest poddawane ewaluacji ministerialnej i ocenie parametrycznej¹³.

W pierwszym numerze „Przeglądu Edukacyjnego” opublikowano kwestionariusz ankiety, za pomocą której członkowie redakcji chcieli poznać oczekiwania czytelników co do zawartości przyszłych numerów czasopisma. W arkuszu znalazło się pięć pytań, na które należało odpowiedzieć w formie pisemnej i odesłać odpowiedzi do 30 kwietnia 1994 roku na adres redakcji wraz z dokładnym adresem domowym, ewentualnie numerem telefonu¹⁴.

Postulaty zawarte w artykule wstępnym i kwestionariuszu ankiety pierwszego numeru „Przeglądu Edukacyjnego” dobitnie wskazywały na ambicje jego twórców, którzy chcieli uczynić je miejscem wymiany myśli naukowców i praktyków w zakresie edukacji i wychowania. W związku z tym na łamach czasopisma z biegiem czasu zaczęto zamieszczać artykuły związane z postępującą w latach 90. XX wieku komputeryzacją w edukacji, a następnie poświęcone rozwojowi internetu i wykorzystaniu jego zasobów w oświacie.

Początki: pierwszy artykuł w „Przeglądzie Edukacyjnym” poświęcony problematyce internetu

Pierwszy artykuł dotyczący sieci ukazał się w roku 2000. Rozważania na temat zalet i wad jej użytkowania rozpoczął Bogusław Śliwerski z Uniwersytetu Łódzkiego¹⁵. Co prawda jego tekst dotyczył zagadnień związanych z oświatą na gruncie niemieckim, ale zawarte w nim słowa: „Ogromne szanse w usprawnieniu edukacji szkolnej postrzega się w zastosowaniu w szkole gier komputerowych i włączeniu się nauczycieli oraz ich uczniów do wspólnej sieci informatycznej”¹⁶ można uznać za istotne w kontekście dalszego rozwoju internetu i jego roli w edukacji oraz późniejszego wzrostu popularności „grywalizacji”, czyli idei opartej na wykorzystaniu elementów gry w nauczaniu.

Śliwerski, doceniając rolę „komputerowej teleedukacji” w formie „domowej nauki” (*homelearning*), zwracał uwagę na to, że „internet nie jest jednak internatem, a zatem obcowanie uczniów z multimedialnym światem musi być odpowiednio dozowane”¹⁷; postulował konieczność wyrobienia wśród uczniów krytycznej postawy wobec mediów oraz kładł nacisk na „kształcenie u nich takich kompetencji, które zaniedbuje teleedukacja, a mianowicie: twórczość, wrażliwość społeczno-moralna, wprowadzenie

13 Tamże.

14 Sposób przeprowadzenia badania ankietowego dobitnie pokazuje, jakimi środkami technicznymi ówczesnie dysponowali łódzcy nauczyciele. Dzisiaj zapewne byłyby to badania przeprowadzone w formie anonimowej i elektronicznej. W latach 90. XX w. respondenci mieli do dyspozycji możliwość przesyłania kwestionariusza ankiety pocztą tradycyjną oraz odpowiedzi na pytania podczas rozmowy telefonicznej (stacjonarnej!) z redakcją.

15 B. Śliwerski, *Media a edukacja szkolna. Zagrożenia czy szanse?* „Przegląd Edukacyjny” 2000, nr spec., s. 2–4.

16 Tamże, s. 3.

17 Tamże.

w świat wartości, aktywność ruchowa, nawiązywanie relacji społecznych, zaspokajanie potrzeb emocjonalnych, radzenie sobie z sytuacjami konfliktowymi itp.”¹⁸; w związku z tym mówił o potrzebie zastąpienia tradycyjnej instytucji tzw. „szkołą-laboratorium (*Lernwerkstatt*), w której dominować będzie kształcenie kompetencji kluczowych, takich jak: umiejętność zdobywania informacji i działania, zdolność do współdziałania w grupie, twórczość i umiejętność myślenia globalnego”¹⁹. Artykuł Śliwerskiego stanowi głębszą refleksję nie tylko nad miejscem internetu i rozwijających się technologii w nauczaniu, lecz także nad dalszym sensem istnienia i kształtem „szkoły przyszłości”²⁰.

Autorzy publikujący na temat internetu w „Przeglądzie Edukacyjnym”

Wśród autorów artykułów poddanych badaniom znalazło się 5 naukowców: prof. dr hab. Bogusław Śliwerski (Uniwersytet Łódzki), dr Łukasz Iwasiński (Uniwersytet Warszawski), dr Jacek Stańdo (Politechnika Łódzka), dr Łukasz Sułkowski (Społeczna Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości i Zarządzania w Łodzi), dr Grażyna Cęcelek (Mazowiecka Wyższa Szkoła Humanistyczno-Pedagogiczna w Łowiczu)²¹, 14 pracowników szkół i zespołów szkolnych, 11 pracowników WODN w Łodzi, 8 nauczycieli bibliotekarzy z Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej im. prof. Tadeusza Kotarbińskiego w Łodzi (dalej: PBW), 2 przedstawicieli Fundacji Kreatywnych Rozwiązań EduKABE, przedstawiciele całego zespołu fundacji „Legalna Kultura”, przedstawiciel Kuratorium Oświaty w Łodzi, osoba zatrudniona w Bibliotece Miejskiej w Łodzi, pracownik firmy produkującej oprogramowanie dla szkół, student II roku pedagogiki rewalidacyjnej Uniwersytetu Łódzkiego oraz 4 osoby, których przynależności instytucjonalnej nie ujawniono.

Najwięcej artykułów dotyczących internetu opublikowali w latach 1994–2020 pracownicy WODN w Łodzi oraz PBW w Łodzi²² (40%). Drugą najaktywniejszą grupę stanowili nauczyciele szkół i zespołów szkolnych – prawie 30%. Niewiele artykułów na temat internetu, biorąc pod uwagę stosunek do wszystkich tekstów, publikowali naukowcy – co dziesiąty artykuł był ich autorstwa. Autorzy publikujący na łamach periodyku w ciągu badanych 27 lat rzadko pisali po 2 czy więcej tekstów na temat internetu, ustalono zaledwie 9 takich przypadków²³, a zatem nie było „liderów”, najczęściej były to epizody w działalności publikacyjnej autorów.

18 Tamże.

19 Tamże.

20 Tamże.

21 Podane stopnie naukowe i afiliacje wg danych autorów zamieszczonych pod tekstami artykułów w poszczególnych numerach „Przeglądu Edukacyjnego”.

22 Jeden artykuł został napisany przez pracownika Biblioteki Miejskiej w Łodzi.

23 Autorzy i współautorzy: Karol Włodarczyk – autor trzech artykułów; Monika Wachowicz – współautorka trzech artykułów; Kinga Gałązka – autorka jednego artykułu, współautorka jednego, Łukasz Iwasiński – autor dwóch artykułów, Anka Pilichowska – autorka dwóch

Charakterystyka ilościowa: dynamika publikacyjna związana z problematyką internetu na łamach „Przeglądu Edukacyjnego”

W latach 1995–1999 na łamach „Przeglądu Edukacyjnego” nie opublikowano żadnego artykułu poświęconego internetowi. Problematykę tę, jak wspomniano, zapoczątkował Śliwerski w 2000 roku. W pierwszych pięciu latach XXI wieku powstało w sumie pięć takich tekstów – 10% spośród wszystkich w badanym okresie (por. tabela).

Tabela 1. Liczba artykułów związana z problematyką internetu na łamach „Przeglądu Edukacyjnego” w cyklach pięcioletnich okresu 1995–2020

Lata	Liczba artykułów	Wskaźnik procentowy N = 50
1995–1999	0	0%
2000–2004	5	10%
2005–2009	17	34%
2010–2014	14	28%
2015–2020	14	28%
Razem	50	100%

Źródło: opracowanie własne.

Od drugiej połowy pierwszego dziesięciolecia XXI wieku możemy mówić o stale utrzymującym się zainteresowaniu wziętą pod uwagę problematyką na poziomie do 14 tekstów w kolejnych pięcioletnich okresach (po około 30% z N = 50).

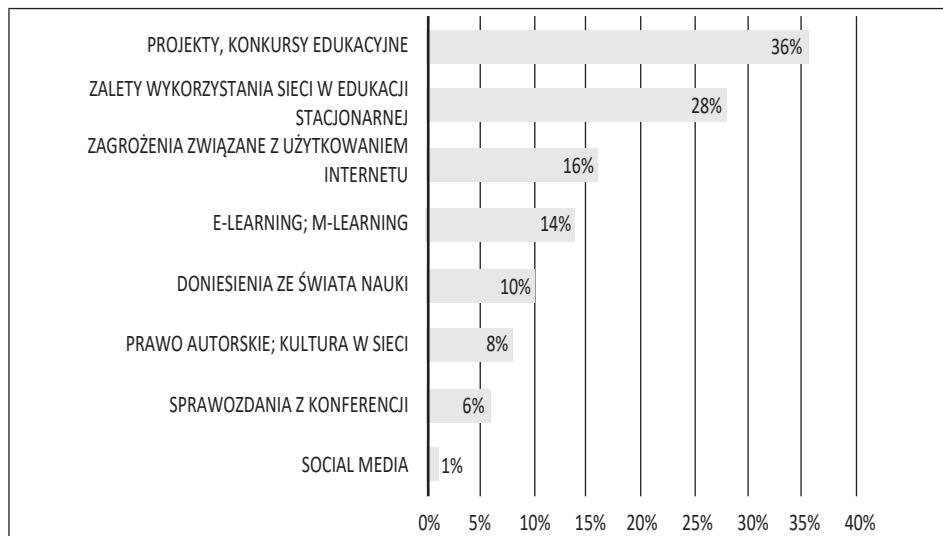
W omawianych artykułach dominowała problematyka internetu, którą uporządkowano na potrzeby badań w ośmiu obszarach szczegółowych: 1) doniesienia ze świata nauki; 2) zalety wykorzystania sieci w edukacji stacjonarnej; 3) e-learning; 4) prawo autorskie; 5) zagrożenia związane z użytkowaniem internetu, *social media*; 6) projekty, 7) konkursy edukacyjne; 8) zasady tworzenia i redagowania komunikatów internetowych. Większość autorów koncentrowała się na jednym z wymienionych obszarów i z taką sytuacją mamy do czynienia w 42 badanych tekstach (84%)²⁴. Inni poruszali po kilka problemów na raz, sytuację tę potwierdzono w ośmiu artykułach (16%)²⁵.

artykułów. Bożenna Rasmus i Rafał Nyk napisali wspólnie dwa artykuły, Piotr Szeligowski – autor jednego, współautor jednego; Alina Wujcik – autorka dwóch artykułów.

24 Zawartość artykułów „Przeglądu Edukacyjnego” wg tematyki: projekty, konkursy edukacyjne – 18 artykułów, 18 autorów; zalety wykorzystania sieci w edukacji stacjonarnej – 14 artykułów, 14 autorów; zagrożenia związane z użytkowaniem internetu – 8 artykułów, 11 autorów; e-learning, m-learning – 7 artykułów, 10 autorów; doniesienia ze świata nauki – 5 artykułów, 4 autorów; prawo autorskie, kultura w sieci – 4 artykuły, 4 autorów (w tym jeden korporacyjny); *social media* – 2 artykuły, 2 autorów; zasady tworzenia i redagowania komunikatów internetowych – 1 artykuł, 1 autor.

25 Artykuły, których zawartość dotyczyła problematyki trzech zagadnień: B. Śliwerski, dz. cyt., s. 2–4 (doniesienia ze świata nauki, zalety wykorzystania sieci w edukacji stacjonarnej, zagrożenia związane z użytkowaniem internetu); K. Feret, *Edukacja wspomaganą technologią*,

Wykres 1. Zagadnienia szczegółowe dotyczące internetu poruszane w artykułach na łamach „Przeglądu Edukacyjnego” w latach 1994–2020; N artykułów = 50

Źródło: opracowanie własne.

Z analizy danych zaprezentowanych na wykresie wynika, że największym zainteresowaniem wśród autorów tekstów cieszyły się projekty i konkursy edukacyjne związane z internetem (36%), co jest zbieżne z profilem pisma i jego odbiorcami, którymi są głównie nauczyciele i pracownicy oświaty regionu łódzkiego. Za pośrednictwem „Przeglądu Edukacyjnego” mają oni możliwość zdobycia informacji na temat projektów, programów, eventów edukacyjnych, w których mogą wziąć udział. Na łamach czasopisma dość często podkreślano zalety wykorzystania sieci do edukacji stacjonarnej (28%), zachęcając nauczycieli do wprowadzania tego rodzaju rozwiązań w szkołach i placówkach oświatowych. Nieco rzadziej natomiast wspomniano o zagrożeniach związanych z użytkowaniem internetu (16%). Należy dodać, że obecnie

„Przegląd Edukacyjny” 2009, nr 1 (68), s. 9–11 (zalety wykorzystania sieci w edukacji stacjonarnej, e-learning, m-learning, projekty, konkursy edukacyjne); dwóch zagadnień: Ł. Sułkowski, *O kształceniu na odległość*, „Przegląd Edukacyjny” 2002, nr 1 (32), s. 10–11 (doniesienia ze świata nauki, e-learning, m-learning); K. Włodarczyk, *Jak Internet i interaktywne ćwiczenia pomogły w zorganizowaniu konkursów*, „Przegląd Edukacyjny” 2008, nr 3 (65), s. 19 (zalety wykorzystania sieci w edukacji stacjonarnej, projekty, konkursy edukacyjne); G. Cęcelek, *E-learning jako ważna forma współczesnej edukacji*, „Przegląd Edukacyjny” 2009, nr 5 (72), s. 14–16 (doniesienia ze świata nauki, e-learning, m-learning); Ł. Iwasiński, *Technologie informacyjne i komunikacyjne w edukacji*, „Przegląd Edukacyjny” 2016, nr 2 (101), s. 5–8 (doniesienia ze świata nauki, e-learning, m-learning); M. Wenerski, M. Wachowicz, *Gdyby Sokrates był współczesnym nauczycielem – refleksje po ewaluacji programu „Darmowa kultura w sieci”*, „Przegląd Edukacyjny” 2016, nr 1 (100), s. 33–34 (zalety wykorzystania sieci w edukacji stacjonarnej, prawo autorskie, kultura w sieci); Ł. Iwasiński, *Fake news i post-prawda. Krótka charakterystyka*, „Przegląd Edukacyjny” 2018, nr 2 (109), s. 2–4 (doniesienia ze świata nauki, zagrożenia związane z użytkowaniem internetu).

coraz więcej artykułów „Przeglądu Edukacyjnego” dotyczy zagadnień szczegółowych związanych z problematyką zagrożeń internetowych, m.in. agresji elektronicznej, *fake newsów*, „baniek filtrujących”, nadmiernego udostępniania danych osobistych przez nieletnich itp. Można było w badanym okresie odnotować publikacje, w których autorzy skupiali się na e-learningu, m-learningu i doniesieniach ze świata nauki – pomiędzy 10 a 14%. O prawach autorskich i kulturze w sieci napisano w 8% tekstów. Artykuły poświęcone problematyce *social media* stanowiły 4% omawianych publikacji, a o zasadach tworzenia komunikatów internetowych wspomniano zaledwie w jednej (2%).

Charakterystyka jakościowa: zagadnienia szczegółowe związane z problematyką internetu omawiane przez autorów publikujących na łamach „Przeglądu Edukacyjnego”

W latach 2000–2005 na łamach analizowanego periodyku przeważała tematyka korzyści wynikających ze zdobycia dostępu do sieci i kwestie e-learningu oraz refleksje dotyczące zagrożeń związanych z użytkowaniem internetu. W tym okresie powstawały artykuły, których autorzy przedstawiali zalety utworzenia i prowadzenia multimedialnej czytelnicy internetowej w bibliotece szkolnej²⁶, problematykę e-learningu²⁷, efekty badań dotyczących wykorzystania sieci przez młodzież oraz prawno-karną ochronę dziecka w internecie²⁸.

W kolejnej pięcioletce zamieszczane były doniesienia o projektach edukacyjnych, konkursach, eventach, które były organizowane i realizowane za pośrednictwem internetu²⁹. Do tej grupy artykułów należy zaliczyć: publikacje dotyczące programu Socrates Comenius i konkursu e-Twinning³⁰, przykłady projektów realizowanych metodą WebQuest³¹ w szkołach podstawowych i średnich³², konkursy

26 A. Sapała, *Internet w mojej bibliotece szkolnej*, „Przegląd Edukacyjny” 2002, nr 5 (37), s. 6–7.

27 Ł. Sułkowski, *O kształceniu na odległość*, „Przegląd Edukacyjny” 2002, nr 1 (32), s. 10–11.

28 M. Olejnik, *Internet. Szanse i zagrożenia*, „Przegląd Edukacyjny” 2003, nr 1 (38), s. 5.

29 Tamże.

30 A. Sterczewska, D. Gołębiowska, *Socrates Comenius w Gimnazjum nr 26 w Łodzi*, „Przegląd Edukacyjny” 2007, nr 1 (58), s. 21–22; E. Sobór, *Kreatywność i innowacyjność europejskich programów edukacyjnych realizowanych w szkołach Łodzi i województwa*, „Przegląd Edukacyjny” 2009, nr 3/4 (70/71), s. 10–11; M. Juchner, *Projekty e-twinning*, „Przegląd Edukacyjny” 2009, nr 3/4 (70/71), s. 12; M. Pakulska, *Mind the e-twinning*, „Przegląd Edukacyjny” 2009, nr 3/4 (70/71), s. 13–14.

31 Metoda projektu oparta na samodzielnych badaniach uczniów na podstawie instrukcji zamieszczonej na stronie internetowej. Uczestnicy projektu wykorzystują w swojej pracy przede wszystkim źródła internetowe, które mogą być uzupełnione tradycyjnymi. Metoda została opracowana w latach 90. XX w. (*WebQuest 2018*, [on-line:] pl.wikipedia.org/w/index.php?title=WebQuest&oldid=53292207 – 26.04.2021).

32 A. Pilichowska, *Zlecenie specjalne. WebQuest dla klasy VI*, „Przegląd Edukacyjny” 2010, nr 4 (76), s. 17–18; A. Kajer, *„Cień wiatru” – czyli magia książki. WebQuest dla uczniów*

biblioteczne³³ i szkolne³⁴ realizowane przy użyciu internetu. Zamieszczano również artykuły, w których autorzy wskazywali na zalety konkretnych narzędzi internetowych (np. HOT POTATOES)³⁵, omawiali zagadnienia e-learningu³⁶, m-learningu³⁷. Coraz częściej wspomniano o przemianach społecznych związanych z rozwojem technologii informacyjno-komunikacyjnych. W takim tonie utrzymany był chociażby artykuł Anny Pilichowskiej, która nawiązała do pojęcia rewolucji informacyjnej³⁸.

W drugiej połowie pierwszego dziesięciolecia XXI wieku na łamach „Przeglądu Edukacyjnego” pojawiły się pierwsze artykuły dotyczące kwestii mediów społecznościowych, m.in. blogowania³⁹. W latach 2011–2015 w periodyku nadal propagowano metodę WebQuest⁴⁰ w edukacji, popularyzowano wiedzę o projekcie edukacyjnym EDUSCIENCE⁴¹ oraz zachęcano do korzystania z witryny epodręczniki.pl⁴². Kontynuowano omawianie zagadnień związanych z zaletami i wadami internetu na przykładzie różnego rodzaju konferencji⁴³, poruszano wybrane kwestie związane z zagrożeniami w internecie, np. sekstingu i groomingu wśród nastolatków⁴⁴, przedstawiano zagadnienia dotyczące przygotowania artykułu lub komunikatu na potrzeby internetu lub czasopisma, omawiano błędy, których należy się wystrzegać podczas wystąpień przed kamerą⁴⁵.

klas I–II szkół ponadgimnazjalnych, „Przegląd Edukacyjny” 2010, nr 4 (76), s. 20–22; B. Rasmus, R. Nyk, *WebQuest. Śladami Żydów po Łodzi*, „Przegląd Edukacyjny” 2010, nr 2 (74), s. 13–15; E. Simińska, *Muzeum Książki Artystycznej – ukryte piękno. WebQuest dla uczniów klas I–III liceum*, „Przegląd Edukacyjny” 2010, nr 4 (76), s. 18–19.

33 E. Rokicka, *Najlepszy tropiciel informacji*, „Przegląd Edukacyjny” 2008, nr 3 (65), s. 28; P. Kowalczyk, *Konkurs na „Tropiciela informacji”*, „Przegląd Edukacyjny” 2007, nr 2 (59), s. 23–24.

34 K. Włodarczyk, *Jak Internet i interaktywne ćwiczenia pomogły w zorganizowaniu konkursów*, „Przegląd Edukacyjny” 2008, nr 3 (65), s. 19.

35 K. Włodarczyk, *HOT POTATOES czyli zaproszenie do tworzenia interaktywnych ćwiczeń*, „Przegląd Edukacyjny” 2008, nr 4 (66), s. 16–17.

36 M. Matczak, A. Maciejewska, *Nowe technologie zmieniają świat*, „Przegląd Edukacyjny” 2008, nr 4 (66), s. 17–18; G. Cęcelek, dz. cyt., s. 14–16.

37 K. Feret, dz. cyt., s. 9–11.

38 A. Pilichowska, *Czy następczynią rewolucji przemysłowej jest ewolucja informacyjna?*, „Przegląd Edukacyjny” 2008, nr 2 (64), s. 57.

39 K. Paliwoda, *Nauczanie blogowaniem*, „Przegląd Edukacyjny...” 2009, nr 1 (68), s. 11–12.

40 A. Iwicka-Okońska, *WebQuest z Tuwimem*, „Przegląd Edukacyjny” 2013, nr 2 (89), s. 13–14.

41 K. Gałązka, *EDUSCIENCE – drzwi do przyszłości*, „Przegląd Edukacyjny” 2015, nr 3/4 (98/99), s. 22–24.

42 K. Gałązka, J. Stańdo, *E-podręcznik do matematyki. Gwiazdy czy komety?*, „Przegląd Edukacyjny” 2015, nr 3/4 (98/99), s. 2–4.

43 M. Andrzejewska, M. Ropęga, M. Wachowicz, *Ciemna strona Internetu*, „Przegląd Edukacyjny” 2015, nr 3/4 (98/99), s. 25–27.

44 K. Karbownik, *Seksting i grooming jako nowe zagrożenia dla nastolatków*, „Przegląd Edukacyjny” 2013, nr 1 (88), s. 19–20.

45 P. Szeligowski, *Cyfrowa szkoła czyli jaka?*, „Przegląd Edukacyjny” 2013, nr 1 (88), s. 30–31.

Na łamach pisma propagowano kwestie dotyczące praw autorskich i możliwości legalnego korzystania z zasobów kultury, zwracano uwagę na konsekwencje kradzieży własności intelektualnej, postulowano konieczność wychowania młodych ludzi w duchu wartości i poszanowania praw w internecie.

W latach 2016–2020 kontynuowano poruszanie zagadnień związanych z legalną kulturą⁴⁶. W czasopiśmie gościły również kwestie dotyczące problematyki *social media*⁴⁷, konkursu e-Twinning⁴⁸, grywalizacji w edukacji⁴⁹, e-learningu, m-learningu, b-learningu, rozwoju komunikacji sieciowej oraz jej wpływu na powstanie partycypacyjnego i otwartego procesu edukacyjnego, rozwoju metod kształcenia wedle modelu konstruktywistycznego, w tym koncepcji uczenia zespołowego czy też uczenia się przez kooperację⁵⁰. Przedstawiano też ciekawe możliwości wykorzystania wybranych zasobów internetu w edukacji, m.in. kartografii internetowej na przykładzie Geoportalu Województwa Łódzkiego⁵¹. Nadal ukazywały się artykuły traktujące o zaletach i wadach internetu. Dzielono się pomysłami na celebrowanie Dnia Bezpiecznego Internetu⁵², omawiano zagrożenia związane z siecią (problematyka *fake newsów*, „baniek filtrujących”⁵³, nadmiernego upubliczniania przez młodzież osobistych danych, materiałów i szczegółów życia prywatnego oraz sposoby przeciwdziałania negatywnym skutkom tych zagrożeń⁵⁴).

Należy zauważyć, że kwestie związane z siecią niejednokrotnie były elementem tekstów poświęconych innej tematyce, np. promujących ofertę e-learningowego doskonalenia nauczycieli czy też promujących studia⁵⁵.

46 M. Wenerski, M. Wachowicz, dz. cyt., s. 33–34.

47 I. Bartczak, *Publikowanie na Facebooku. Czas i miejsce akcji*, „Przegląd Edukacyjny” 2019, nr 1 (112), s. 23–24.

48 A. Wujcik, *Łódzkie przedszkole laureatem ogólnopolskiego konkursu eTwinning*, „Przegląd Edukacyjny” 2017, nr 2 (105), s. 29–30; też, *Z eTwinningiem – za pan brat*, „Przegląd Edukacyjny” 2015, nr 2 (97), s. 23–25.

49 P. Szeligowski, M. Wachowicz, *Grywalizacja w edukacji – próby definicji i praktyczne przykłady zastosowań*, „Przegląd Edukacyjny” 2018, nr 1 (108), s. 23–24.

50 Ł. Iwasiński, *Technologie informacyjne...*, s. 8.

51 G. Stefaniak, *Wykorzystanie technologii geoinformacyjnych w innowacyjnym holistycznym kształceniu w szkołach podstawowych i ponadpodstawowych*, „Przegląd Edukacyjny” 2019, nr 1(112), s. 24–26.

52 M. Jaszczyk, *Dzień Bezpiecznego Internetu. Działajmy razem!*, „Przegląd Edukacyjny” 2019, nr 1 (112), s. 30–31.

53 Ł. Iwasiński, *Fake news i post-prawda...*, s. 2.

54 B. Michalska, A. Kobylińska, *Kilka słów o (nie)bezpieczeństwie w Internecie*, „Przegląd Edukacyjny” 2017, nr 1 (104), s. 22.

55 Zob. *Informacja drogą do przyszłości*, „Przegląd Edukacyjny” 2015, nr 2 (97), s. [33]; M. Żytomirski, M. Wachowicz, *Informacja w środowisku cyfrowym*, „Przegląd Edukacyjny” 2017, nr 2 (105), s. [41]; A. Napieralski, *Komputer. Praktyczne narzędzie pracy*, „Przegląd Edukacyjny” 2004, nr 3 (45), s. 2.

Wnioski końcowe

„Przegląd Edukacyjny” nie tylko stanowi obszerne źródło informacji o łódzkim środowisku oświatowym, lecz także pośrednio ukazuje przemiany całego polskiego szkolnictwa na przestrzeni ostatniego ćwierćwiecza. Problematyka sieci została wprowadzona na łamy czasopisma na początku XXI wieku przez polskiego pedagoga Bogusława Śliwerskiego. Pisząc o potrzebie racjonalnego wykorzystania możliwości internetu w edukacji i wpływie sieci na kształt szkoły przyszłości, dał on wyraźny sygnał środowisku do konieczności wprowadzania zmian w tym zakresie. W pierwszych artykułach na temat internetu dominowała problematyka zalet i wad wykorzystania zasobów sieci w edukacji, omawiano w nich zagadnienia e-learningu i podawano przykłady rozwoju wykorzystania zasobów sieci, np. w bibliotece szkolnej. Dynamiczny wzrost interesującej nas problematyki nastąpił pod koniec pierwszej dekady XXI wieku, odkąd zajmowano się nią systematycznie i na stałym poziomie. W czasopiśmie zamieszczano również artykuły poświęcone polskim i europejskim eventom (np. projektom, konkursom) realizowanym z wykorzystaniem zasobów sieci, które wkrótce zdominowały zawartość czasopisma. Lata 2006–2010 to okres, w którym publikowano artykuły instruktażowe ukazujące wykorzystanie zasobów internetu w nauczaniu poszczególnych przedmiotów, potencjał konkretnych narzędzi internetowych w pracy nauczyciela, poruszano też temat mediów społecznościowych. Autorzy periodyku coraz częściej wspominali o przemianach społecznych związanych z rozwojem technologii informacyjno-komunikacyjnych. Po zakończeniu pierwszej dekady XXI wieku większego znaczenia nabrała kwestia praw autorskich i legalnej kultury w internecie oraz zagadnienia dotyczące samodzielnego publikowania przez nauczycieli treści w sieci. Oprócz zalet internetu w postaci różnych inicjatyw edukacyjnych, narzędzi, projektów, coraz częściej omawiana była kwestia zagrożeń, które niesie ze sobą korzystanie z sieci. Autorzy powoływali się na zalecenia przeciwdziałania szkodliwym zachowaniom użytkowników w internecie, propagowali postawy odpowiedzialnego tworzenia i wykorzystywania jego zasobów oraz procedury weryfikowania dostępnych w nim treści.

Tematykę sieci najczęściej podejmowali praktycy, którzy byli autorami 90% spośród 50 analizowanych tekstów. Artykuły były pisane najczęściej przez reprezentantów wydawcy, tj. pracowników WODN w Łodzi, oraz nauczycieli bibliotekarzy zatrudnionych w PBW w Łodzi. Niewielka liczba artykułów poświęconych propagowaniu problematyki internetu w „Przeglądzie Edukacyjnym” została napisana przez naukowców – zaledwie co dziesiąty tekst był ich autorstwa. Niemniej wyznaczali oni kierunki rozwoju tematyki czasopisma, co szczególnie uwidocznilo się w pierwszym artykule poświęconym zagadnieniom sieci. Oprócz łódzkich naukowców – Jacka Stańdy i Łukasza Sułkowskiego – na łamach „Przeglądu Edukacyjnego” publikowali reprezentanci innych ośrodków: Łukasz Iwasiński i Grażyna Cęcelek. Podsumowując, należy podkreślić znaczenie czasopisma dla środowiska łódzkiej edukacji w rozwoju problematyki poświęconej internetowi. Cennym uzupełnieniem prezentowanych i omówionych wyników badań byłyby dane na temat percepcji periodyku w środowisku i jego popularności oraz jego ocena dokonana przez czytelników.

Bibliografia

Materiały źródłowe

- Andrzejewska M., Ropega M., Wachowicz M., *Ciemna strona Internetu*, „Przegląd Edukacyjny. Pismo Nauczycieli” 2015, nr 3/4 (98/99), s. 25–27.
- Bartczak I., *Publikowanie na Facebooku. Czas i miejsce akcji*, „Przegląd Edukacyjny. Pismo Nauczycieli” 2019, nr 1 (112), s. 23–24.
- Bartczak M., *WebQuest American collage – mozaika wielokulturowości*, „Przegląd Edukacyjny. Pismo Nauczycieli” 2011, nr 5 (82), s. 9–11.
- Cęcelek G., *E-learning jako ważna forma współczesnej edukacji*, „Przegląd Edukacyjny. Pismo Nauczycieli” 2009, nr 5 (72), s. 14–16.
- Feret K., *Edukacja wspomagana technologią*, „Przegląd Edukacyjny. Pismo Nauczycieli” 2009, nr 1 (68), s. 9–11.
- Gałązka K., *EDUSCIENCE – drzwi do przyszłości*, „Przegląd Edukacyjny. Pismo Nauczycieli” 2015, nr 3/4 (98/99), s. 22–24.
- Gałązka K., Stańdo J., *E-podręcznik do matematyki. Gwiazdy czy komety?*, „Przegląd Edukacyjny. Pismo Nauczycieli” 2015, nr 3/4 (98/99), s. 2–4.
- Informacja drogą do przyszłości*, „Przegląd Edukacyjny. Pismo Nauczycieli” 2015, nr 2 (97), s. [33]
- Iwasiński Ł., *Fake news i post-prawda. Krótka charakterystyka*, „Przegląd Edukacyjny. Pismo Nauczycieli” 2018, nr 2 (109), s. 2–4.
- Iwasiński Ł., *Technologie informacyjne i komunikacyjne w edukacji*, „Przegląd Edukacyjny. Pismo Nauczycieli” 2016, nr 2 (101), s. 5–8.
- Iwicka-Okońska A., *WebQuest z Tuwimem*, „Przegląd Edukacyjny. Pismo Nauczycieli” 2013, nr 2 (89), s. 13–14.
- Jaszczyk M., *Dzień Bezpiecznego Internetu. Działajmy razem!*, „Przegląd Edukacyjny. Pismo Nauczycieli” 2019, nr 1 (112), s. 30–31.
- Juchner M., *Projekty e-twinning*, „Przegląd Edukacyjny. Pismo Nauczycieli” 2009, nr 3/4 (70/71), s. 12.
- Kajer A., *„Cień wiatru” – czyli magia książki. WebQuest dla uczniów klas I–II szkół ponadgimnazjalnych*, „Przegląd Edukacyjny. Pismo Nauczycieli” 2010, nr 4 (76), s. 20–22.
- Karbownik K., *Seksting i grooming jako nowe zagrożenia dla nastolatków*, „Przegląd Edukacyjny. Pismo Nauczycieli” 2013, nr 1 (88), s. 19–20.
- Kowalczyk P., *Konkurs na „Tropiciela informacji”*, „Przegląd Edukacyjny. Pismo Nauczycieli” 2007, nr 2 (59), s. 23–24.
- Ledzion J., *Komputer na lekcji fizyki*, „Przegląd Edukacyjny. Pismo Nauczycieli” 2010, nr 5 (77), s. 10–11.
- Legalna kultura*, „Przegląd Edukacyjny. Pismo Nauczycieli” 2014, nr 3/4 (94/95), s. 13.
- Matczak M., Maciejewska A., *Nowe technologie zmieniają świat*, „Przegląd Edukacyjny. Pismo Nauczycieli” 2008, nr 4 (66), s. 17–18.
- Michalska B., Kobylińska A., *Kilka słów o (nie)bezpieczeństwie w Internecie*, „Przegląd Edukacyjny. Pismo Nauczycieli” 2017, nr 1 (104), s. 22.
- Murowaniecka M., *Edukacja muzyczna w Sieci*, „Przegląd Edukacyjny. Pismo Nauczycieli” 2010, nr 3 (75), s. 14–16.

- Mysior R., *Agresja elektroniczna – wirtualny świat nieuświadomianych zagrożeń*, „Przegląd Edukacyjny. Pismo Nauczycieli” 2011, nr 5 (82), s. 5–8.
- Napierski A., *Komputer. Praktyczne narzędzie pracy*, „Przegląd Edukacyjny. Pismo Nauczycieli” 2004, nr 3 (45), s. 2.
- Nowacka-Mróż B., *Warsztaty w wirtualnej bibliotece*, „Przegląd Edukacyjny. Pismo Nauczycieli” 2009, nr 3/4 (70/71), s. 20–21.
- Olejnik M., *Internet. Szanse i zagrożenia*, „Przegląd Edukacyjny. Pismo Nauczycieli” 2003, nr 1 (38), s. 5.
- Pakulska M., *Mind the e-twinning*, „Przegląd Edukacyjny. Pismo Nauczycieli” 2009, nr 3/4 (70/71), s. 13–14.
- Paliwoda K., *Nauczanie blogowaniem*, „Przegląd Edukacyjny. Pismo Nauczycieli” 2009, nr 1 (68), s. 11–12.
- Pietruszewska B., Spychalska M., *E-learning czyli uczenie wygodne, tańsze i efektywniejsze*, „Przegląd Edukacyjny. Pismo Nauczycieli” 2009, nr 2 (69), s. 15–16.
- Pilichowska A., *Czy następczynią rewolucji przemysłowej jest ewolucja informacyjna?* „Przegląd Edukacyjny. Pismo Nauczycieli” 2008, nr 2 (64), s. 5–7.
- Pilichowska A., *Zlecenie specjalne. WebQuest dla klasy VI*, „Przegląd Edukacyjny. Pismo Nauczycieli” 2010, nr 4 (76), s. 17–18.
- Rasmus B., Nyk R., *Czy Łódź może stać się polskim Mediolanem? WebQuest dla III klasy Gimnazjum nr 40 w Łodzi*, „Przegląd Edukacyjny. Pismo Nauczycieli” 2011, nr 4 (81), s. 25–27.
- Rasmus B., Nyk R., *WebQuest. Śladami Żydów po Łodzi*, „Przegląd Edukacyjny. Pismo Nauczycieli” 2010, nr 2 (74), s. 13–15.
- Rokicka E., *Najlepszy tropiciel informacji*, „Przegląd Edukacyjny. Pismo Nauczycieli” 2008, nr 3 (65), s. 28.
- Sapała A., *Internet w mojej bibliotece szkolnej*, „Przegląd Edukacyjny. Pismo Nauczycieli” 2002, nr 5 (37), s. 6–7.
- Simińska E., *Muzeum Książki Artystycznej – ukryte piękno. WebQuest dla uczniów klas I–III liceum*, „Przegląd Edukacyjny. Pismo Nauczycieli” 2010, nr 4 (76), s. 18–19.
- Sobór E., *Kreatywność i innowacyjność europejskich programów edukacyjnych realizowanych w szkołach Łodzi i województwa*, „Przegląd Edukacyjny. Pismo Nauczycieli” 2009, nr 3/4 (70/71), s. 10–11.
- Stefaniak G., *Wykorzystanie technologii geoinformacyjnych w innowacyjnym holistycznym kształceniu w szkołach podstawowych i ponadpodstawowych*, „Przegląd Edukacyjny. Pismo Nauczycieli” 2019, nr 1 (112), s. 24–26.
- Sterczewska A., Gołębiowska D., *Socrates Comenius w Gimnazjum nr 26 w Łodzi*, „Przegląd Edukacyjny. Pismo Nauczycieli” 2007, nr 1 (58), s. 21–22.
- Sułkowski Ł., *O kształceniu na odległość*, „Przegląd Edukacyjny. Pismo Nauczycieli” 2002, nr 1 (32), s. 10–11.
- Szeligowski P., *Cyfrowa szkoła czyli jaka?* „Przegląd Edukacyjny. Pismo Nauczycieli” 2013, nr 1 (88), s. 30–31.
- Szeligowski P., Wachowicz M., *Grywalizacja w edukacji – próby definicji i praktyczne przykłady zastosowań*, „Przegląd Edukacyjny. Pismo Nauczycieli” 2018, nr 1 (108), s. 23–24.

- Śliwerski B., *Media a edukacja szkolna*, „Przegląd Edukacyjny. Pismo Nauczycieli” 2000, nr spec., s. 2–4.
- Wenerski M., Wachowicz M., *Gdyby Sokrates był współczesnym nauczycielem – refleksje po ewaluacji programu „Darmowa kultura w sieci”*, „Przegląd Edukacyjny. Pismo Nauczycieli” 2016, nr 1 (100), s. 33–34.
- Włodarczyk K., *HOT POTATOES czyli zaproszenie do tworzenia interaktywnych ćwiczeń*, „Przegląd Edukacyjny. Pismo Nauczycieli” 2008, nr 4 (66), s. 16–17.
- Włodarczyk K., *Jak Internet i interaktywne ćwiczenia pomogły w zorganizowaniu konkursów*, „Przegląd Edukacyjny. Pismo Nauczycieli” 2008, nr 3 (65), s. 19.
- Włodarczyk K., *Jak wykorzystuję komputer w edukacji ?*, „Przegląd Edukacyjny. Pismo Nauczycieli” 2006, nr 4 (56), s. 8–9.
- Wolniak M., *Informatyzacja szkoły z Vulcanem*, „Przegląd Edukacyjny. Pismo Nauczycieli” 2005, nr 2 (49), s. 21–22.
- Wujcik A., *Łódzkie przedszkole laureatem ogólnopolskiego konkursu eTwinning 2017*, „Przegląd Edukacyjny. Pismo Nauczycieli” 2017, nr 2 (105), s. 29–30.
- Wujcik A., *Z eTwinningiem – za pan brat*, „Przegląd Edukacyjny. Pismo Nauczycieli” 2015, nr 2 (97), s. 23–25.
- Zając D., *Wykorzystanie technologii informatycznych w nauczaniu sztuki*, „Przegląd Edukacyjny. Pismo Nauczycieli” 2002, nr 4 (36), s. 17–20.
- Zespół Legalnej Kultury, *Życzenia od „Legalnej Kultury”*, „Przegląd Edukacyjny. Pismo Nauczycieli” 2015, nr 3/4 (98/99), s. 20.
- Ziębaczewska-Andrasiewicz J., *Refleksja na temat e-uczciwości*, „Przegląd Edukacyjny. Pismo Nauczycieli” 2014, nr 2 (93), s. 21.
- Żytomirski M., Wachowicz M., *Informacja w środowisku cyfrowym*, „Przegląd Edukacyjny. Pismo Nauczycieli” 2017, nr 2 (105), s. [41].

Literatura

- V Międzynarodowa Konferencja Naukowa z cyklu *Kultura Czytelnicza Młodego Pokolenia*. Łódź, 24-25 września 2018 r., „Przegląd Edukacyjny. Pismo Nauczycieli” 2018, nr 1, s. 26–27.
- Apanowicz J., *Metodologia ogólna*, Gdynia 2002.
- Dryja T., Janik M., *Bibliografią zawartości czasopisma „Przegląd Edukacyjny” za lata 1994–2004*, Łódź 2005.
- Misztal M., *Rola mediów w życiu nastolatków a odpowiedzialność za ich edukację medialną*, „Przegląd Edukacyjny. Pismo Nauczycieli” 2013, nr 2 (89), s. 21.
- Napieralski A., *Komputer. Praktyczne narzędzie pracy*, „Przegląd Edukacyjny. Pismo Nauczycieli” 2004, nr 3 (45), s. 2.
- Od Redakcji*, „Przegląd Edukacyjny. Pismo Nauczycieli” 1994, nr 1, s. 1.
- Polska Bibliografia Naukowa, [on-line:] <https://pbn.nauka.gov.pl/core/#/journal/view/5e6f7d52878c28514547a365/03dea001-ae1f-4bc7-9d3c-cb41685ac6e6> – 5.09.2021.
- Szepliński Z., *Listy do redakcji*, „Przegląd Edukacyjny” 2012, nr 4 (86), s. 32.

WebQuest 2018, [on-line:] pl.wikipedia.org/w/index.php?title=WebQuest&oldid=53292207 – 26.04.2021.

Wybrane z Archiwum „PE”, Przegląd Edukacyjny. Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli, [on-line:] http://www.wodn.lodz.pl/wodn/index.php?option=com_content&view=article&id=51&Itemid=73 – 30.04.2021.

Wydawca, *Przegląd Edukacyjny*, Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli, [on-line:] http://www.wodn.lodz.pl/wodn/index.php?option=com_content&view=article&id=51&Itemid=206 – 5.09.2021.

Internet Issues in the *Przegląd Edukacyjny: Pismo Nauczycieli* (1994–2020)

Abstract

This article examined quantitatively and qualitatively, the evolution of the Internet theme in the journal, *Przegląd Edukacyjny* between 1994 and 2020. Through the use of the browse, bibliographic and bibliometrics methods, it was found that 50 articles in the journal address Internet issues, and the journal's first issue about the internet was written in 2000. The issue was introduced by Prof. Bogusław Śliwerski who wrote about the need for the rational use of the Internet in education and its influence on the shape of the school of the future. In the second half of the first decade of this century, the topic of the Internet was most often discussed in the already published Issues 14 to 17, and these comprised 90% of the 50 articles found. The articles covered the following (in order of the most frequently appearing issues): projects, educational competitions, advantages of using the Internet in the classroom, threats related to the use of the Internet, e-learning, m-learning, news from the world of science, copyrights, social media and rules of creating and editing Internet messages.

Keywords: *Przegląd Edukacyjny*, educational magazines, Internet, e-learning.